

Съдебно решение по дело C-852/19 Гаванозов II

11 ноември 2021

Правна уредба на държава членка, която не предвижда никакви правни средства за защита срещу издаването на европейска заповед за разследване за претърсване и изземване и за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка, противоречи на правото на Съюза.

Решението на Съда от днес по дело C-852/19 е постановено по преюдициално запитване, отправено от Специализирания наказателен съд, във връзка с тълкуването на разпоредби от Директива 2014/41/ЕС¹ относно Европейска заповед за разследване по наказателноправни въпроси и от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

Казусът

Иван Гаванозов е предаден на съд за участие в организирана престъпна група, поставила си за цел да избегне установяването и плащането на данък върху добавената стойност (ДДС) чрез съставянето и използването на документи с невярно съдържание и неправомерно приспадане на данъчен кредит. По отношение на Гаванозов е повдигнато и обвинение, че чрез използване на подставени дружества е внасял захар в България от други държави членки (чрез вътрешно общностно придобиване), включително от Чешката република, от дружеството доставчик X, представлявано от свидетеля Y, която захар след това е продавал без документи на вътрешния пазар, без да начислява и заплаща данък. В досъдебната фаза на производството не са били извършвани следствени действия относно събиране на доказателства, касаещи дружеството X и свидетеля Y.

Поради това в хода на съдебното производство разглеждащият делото съд, Специализираният наказателен съд, решава да издаде европейска заповед за разследване, с която да отправи до чешките органи искане за извършване на претърсване и изземване както в офиса на установеното в Чехия дружество, така и в дома на г-н Y, и за разпит на последния като свидетел чрез видеоконферентна връзка.

Преюдициалното запитване

Преди издаването на европейската заповед за арест националната юрисдикция спира производството и поставя на Съда въпроси, свързани със съвместимостта на българската правна система, която не предвижда правни средства за защита против издаването на европейска заповед за разследване в разглежданите хипотези (претърсване в жилищен и стопански имот и изземване на определени вещи, както и за разпит на свидетел), с разпоредбите на Директива 2014/41 и с Хартата. Специализираният наказателен съд иска да се установи и дали може да се издаде европейска заповед за разследване при тези условия.

¹ Директива на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 година (ОВ L 130, 2014 г., стр. 1),

Преценката на Съда

Най-напред, Съдът припомня, че когато прилагат правото на Съюза, държавите членки са длъжни да гарантират зачитането на правото на ефективни правни средства за защита, закрепено в член 47, първа алинея от Хартата, който препотвърждава принципа на ефективна съдебна защита, а уредената в Директива 2014/41 процедура по издаване и изпълнение на европейска заповед за разследване съставлява именно прилагане на правото на Съюза.

Съдът уточнява, че що се отнася до издаването на европейска заповед за разследване за претърсване и изземване, подобни действия представляват намеса по отношение на гарантираното от Хартата право на всяко лице на зачитане на неговия личен и семеен живот, на неговото жилище и тайната на неговите съобщения. Освен това изземването би могло да доведе до нарушение и на правото на всеки да се ползва от собствеността над имуществото, което е придобил законно, да го ползва, да се разпорежда с него и да го завещава.

Следователно това право задължително предполага засегнатите от такива процесуално-следствени действия лица да разполагат с подходящи правни средства за защита, чрез които да могат, от една страна, да оспорят законосъобразността на тези действия и необходимостта от тях, и от друга, да поискат подходящо обезщетение, в случай че действията са били разпоредени или изпълнени незаконно. Задача на държавите членки е да предвидят във вътрешния си правен ред необходимите за тази цел правни средства за защита.

Според Съда подобно тълкуване е в пълно съответствие с тълкуването на член 13 от ЕКПЧ в практиката на Европейския съд по правата на човека, съгласно което засегнатите от претърсване и изземване лица трябва да имат възможност за достъп до процедура, по която да могат да оспорват законосъобразността на и необходимостта от извършваните действия по претърсване и изземване и да получат подходящо обезщетение, в случай че тези действия са разпоредени или изпълнени незаконно.

Предвид естеството на европейската заповед за разследване, която се основава на принципа на взаимно признаване, Съдът приема, че за да могат лицата, които са засегнати от изпълнението на европейска заповед за разследване за претърсване и изземване, издадена или потвърдена от съдебен орган на издаващата държава членка, пълноценно да упражняват правото, което им гарантира член 47 от Хартата, посочената държава членка е длъжна да се погрижи тези лица да разполагат с правно средство за защита пред неин съд, което да им позволява да оспорват необходимостта от заповедта и нейната законосъобразност най-малкото от гледна точка на материалноправните основания за издаването на такава европейска заповед за разследване.

Що се отнася до издаването на европейска заповед за разследване за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка, Съдът отбелязва, че отказът за даване на показания в рамките на изпълнението на европейска заповед за разследване за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка би могъл да има значителни последици за засегнатото лице въз основа на нормите, предвидени за тази цел в правото на изпълняващата държава членка. По-конкретно, това лице би могло да бъде доведено принудително на разпита и да бъде задължено да отговаря на поставяните му по време на разпита въпроси с риск в противен случай да му бъдат наложени санкции. Поради това такова лице трябва да разполага с правно средство за защита срещу тази заповед в съответствие с член 47 от Хартата, тъй като защитата срещу произволна или непропорционална намеса на публичната власт в частната сфера на физически или юридически лица е общ принцип на правото на Съюза.

Съдът уточнява, че след като съдилищата на изпълняващата държава членка не са компетентни да преценяват материалноправните основания на европейска заповед за разследване за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка, задача на издаващата държава членка е да гарантира, че всяко лице, което е задължено да се яви на разпит като свидетел или да отговаря на поставяните му по време на такъв разпит въпроси в рамките на изпълнението на европейска заповед за разследване, ще разполага с правно средство за защита пред съд на тази държава членка, което да му позволява да оспори най-малкото материалноправните основания за издаването на такава европейска заповед за разследване.

Предвид изложеното Съдът приема, че изпълнението на европейска заповед за разследване за претърсване и изземване и за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка, чиято законосъобразност не може да се оспорва пред съд на издаващата държава членка, по естеството си влече нарушение на правото на ефективни правни средства за защита по член 47 от Хартата.

Поради това Съдът постановява, че разпоредбите на Директива 2014/41/ЕС и на Хартата **не допускат правна уредба на издаваща европейска заповед за разследване държава членка, която не предвижда никакви правни средства за защита срещу издаването на европейска заповед за разследване за претърсване и изземване и за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка, както и че не допускат компетентният орган на държава членка да издаде европейска заповед за разследване за претърсване и изземване и за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка, ако правната уредба на тази държава членка не предвижда никакви правни средства за защита срещу издаването на такава европейска заповед за разследване.**

Неофициален документ, предназначен за медиите, който не обвързва Съда

За допълнителна информация се свържете с Илияна Пальова 📞 (+352) 4303 4293
